

**ÜLKE MEKANSAL PLANLAMASI İÇİNDE
EKOLOJİK AĞIRLIKLIL DİSİPLİN OLMA YÖNÜNDE BİR MİSYON TAŞIYAN
PEYZAJ MİMARLIĞI MESLEĞİ'NİN
YERİ VE ÜZERİNE DÜŞEN YA DA YAPMASI GEREKENLER**

Prof. Dr. Öner DEMİREL

Karadeniz Teknik Üniversitesi Or. Fak. Peyzaj Mimarlığı Bölümü 61080 Trabzon

Tel: 0 (462) 377 28 59 Fax: 0 (462) 325 74 99

E-mail: odofe01@yahoo.com

Sunuma geçmeden önce konu başlığının nasıl olması gerektiği konusunda yaptığım değerlendirmede, *Türkiye’de Fiziksel Planlama Hiyerarşisi* içinde şimdiye dek sürdürülen planlama anlayışının ve ortaya konan ürünlerin uygulandığı biçimiyle mesleğimizle ne denli ilintili olup olmadığı ile bizi ilgilendiren kısmının daha çok hangi ölçek ve boyutlarda olduğunu ortaya koymanın önemli olduğunu öncelikle belirtmek isterim.

Bu konu, farklı zaman ve zeminlerde tartışıldı ve tartışılmaya devam ediyor. Sempozyum ve kongrelerde, meslek odamız tarafından düzenlenen oturumlarda, çalıştaylarda, kısmen de PEMAT çatısı altında, ve şimdi de 21. yy’ın henüz başlangıcında, bir yandan gelişen çağdaş teknoloji diğer yandan uluslararası gelişmelerin ve değişen-çeşitlenen yaklaşımların dayatmaları sonucu, uygulamaların ülkemizde daha da etkinleştirilmesi amacı ile yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu kuşkusuzdur.

Planlamanın eylem alanı tüm ülke mekanıdır. Ülkenin tüm aktörleri, farklı disiplinler ve onların ilgi alanları, çözüm önerileri ve ortaya koydukları ürünler, biri diğerinden bağımsız değildir ve aralarında doğrudan ya da dolaylı olarak etkileşim vardır. Bu gerçek göz önüne alındığında *Peyzaj Mimarı’nın etki alanı neresidir?* diye başlangıçta bir soru sormak için henüz erkendir. Çünkü henüz yasal anlamda kazanılmış bir hak yoktur, ve eylem alanımız bizim yaptığımız mesleki tanımlamanın dışında diğer aktörler tarafından ya tanımlanmak istenmemektedir ya da yeterince bilinemediği için (önemsememekten de kaynaklanan) net ve açık bir çerçeve çizilememiştir. Henüz bu konuyu detaylı olarak incelemeyen önce, ülke mekânının hangi planlama hiyerarşisi içinde ele alındığına öncelikle bir göz atalım.

Dünyada geçerliliği kabul edilen fiziki planlama paradigmaları bu ülkelerin toplumsal gerçeklerine göre oluşmuşlardır. Bu nedenle hem toplumsal destek hem de ekonomik kaynaklar bakımından içinde geliştiği toplumun gerçekleriyle tutarlıdır.
İlhan Tekeli

Planlama kavramı, şayet “*düşünsel eylemler bütünü*” olarak tanımlanıyor ise düşünen/rasyonel bir toplumun varlığını kabul eder. J.J.Rousseau, *Paris için “Düşünen her insanın başkentidir”* diye söylenen bu söz kanımca bu gerçeğe işaret etmektedir. Tüm fiziksel çevre; toplumun kültürüdür, yaşam felsefesi, yaşam biçimi ve kurumsal yapısıdır. Planlama; birey ve toplumun gelecekteki yaşam biçimi, ortamı ve koşullarının saptanması için düşünsel olarak yapılan hazırlık,..., Baykan Günay’ın da belirttiği gibi “*soyut ve somut süreçleri birlikte ele alan bir süreç, rakamlar, ilişkiler, yönler ve bunların yoğunluklarını betimleyen oklar, yuvarlaklar, kareler.... Gerçeğe dönüşebileceğini arzu ettiğimiz yaratma süreci.*”

Planlamanın aslında bir disiplin olarak ortaya çıkışı denetlenemez kentsel büyümenin başladığı 19.yy’ın başlarına rastlar. Kentlilerin henüz ciddi anlamda, doğal ve doğal alanlara yönelişi büyük boyutlarda yaşamadığı ve kır ve doğal alanlara ilişkin kullanım taleplerinin çok fazla hissedilmediği yıllar olarak da not düşülebilir. Bu yaklaşımla “planlama”nın sanki 19.yy’ın başlarına endekslenmiş bir –düşünce devrimi- olarak adlandırıldığını söylemek istemiyorum, planlama insan var olduğu günden beri yaşamın her alanında var. Ancak bizim bugün burada tartışacağımız boyutu ise biraz daha farklı. “*Planlamanın Kurumsallaşması*” daha sonraki yıllara rastlıyor. Planlama, salt kendi başına içini dolduramıyor. Birtakım tamamlayıcı öğelerle kendisini kabul ettiriyor; *Araştırma, Çözümleme*. O halde biz toplumsal, fiziksel, yönetim ve obje planlaması olarak dört başlık altında sınıflandırdığımız planlamayı mesleki bir temele indirirsek ilgi alanımızın –fiziksel planlama- üzerinde yoğunlaşmakta olduğunu görürüz. Fiziksel planlama ise (Köseoğlu, 1982); doğal ve sosyo-ekonomik bilimlerin yöntem ve araştırma sonuçlarını etkileyen ve bunların koordinasyonunu sağlayan geniş kapsamlı araştırma ve teknik bir sistemdir. Bruton (1974) tarafından yapılan fiziksel planlamanın diğer bir tanımlaması ise; çok bilinmeyenli denklemin çözümünü mekanda arayan bir planlama türüdür, gelişim ve değişimle ilgilidir” şeklindedir (Aydemir, 2004).

Değişim ve gelişimle ilgilenen fiziksel planlamanın kendisi de değişikliğe uğramıştır. Günümüzde bitmiş ya da statik, optimum ya da ideal çevre, plan kavramı yoktur. Fiziksel planlama sadece fiziksel çevredeki değişimlerle de ilgili değildir. Bu tür değişimler sosyal bilimcilerin alanıdır ve toplumdaki yer seçimine ilişkin sosyal, ekonomik ve davranışsal değişimlerin izlenmesi, analizi ve açıklanması ile uğraşmaktadırlar. O halde geniş bir sosyal programın bir parçası olarak planlama, daha iyi bir toplum yaşantısı için fiziksel temelleri sağlamaktır. Bunu yapmak için; arazi (kent-kır-kıyı) kullanımında düzen ve denge kurmak,

sınırlı arazi kullanımı için talepleri uzlaştırmak ve daha iyi bir fiziksel çevre yaratmak gerekmektedir.

İletişim ve bilgi teknolojileri sayesinde uzak coğrafyaların egemen güçler tarafından denetlenerek sömürüye açık hale getirilecek bir biçime dönüştürüldüğü ve adına “küreselleşme” denen bir olgunun yaşandığı günümüz dünyasında Türkiye, bir yandan bu tehlikenin olumsuz yönlerini bertaraf etmeye diğer yandan da Avrupa Topluluğu’na entegrasyon sürecinde, tüm kurumsal yapı ile işleyişini yeniden gözden geçirmek ve bilişim çağının gerektirdiği teknolojiyi süratle hayata geçirmeye mecburdur. Çünkü geleceği öngörü ile tasarlanmanın yolu olan “planlama” ise farklılaşan dünyanın yeni yaklaşımlarına ve adımlarına da ayak uydurmak durumundadır. Bu, ülkemiz için belki gelişmiş ülkelere göre daha da önceliklidir ancak üzücü olan ise tüm yaşanan bu gelişmeleri ithal kavramlarla kendi yasal mevzuatımıza geçirmekten öte ciddi anlamda uygulamaya dönük yaptırımları ortaya koyamamamız ve onları izleyici olmamızın ötesine geçemememizdir. Ülkemiz için daha öncelikli olduğunu söylememizin asıl nedeni ise sahip olduğumuz doğal ve kültürel değerlerimizin hızlı bir şekilde yok olma sürecidir. Sürdürülebilir Kalkınma, içi boş bir kavram olarak hala tekrarlanmakta ve planlama ise amaç olmaktan çıkarak ülkemizde rant kavgalarının bir aracı haline dönüşmüş durumdadır. Oysa planlamanın amacı; topluma pahalıya mal olacak kayıpları planlı hareket etmekle önlemektir. Bu yazıda amacım, ülkemizin yasal sisteminde geçerli planlama pratiğini ele almak ve bunun peyzaj mimarlığı meslek disiplini açısından kurumsal ve yönetsel boyutlar kapsamında değerlendirmektir.

ÜLKEMİZDEKİ FİZİKİ PLANLAMA SİSTEMİ/DENEYİMLERİ

KENT PLANLAMA

19.yy’a dek Osmanlı Yönetimi, kentlerin gelişmesini ne Batılı anlamda kent tasarımı ne de planlama çalışmaları ile yönlendirmiştir. 19.yy, Osmanlılarda devlet güdümünde sürdürülen siyasal ve toplumsal reformların yoğunlaştığı dönemdir. Bu dönemde, Osmanlı’nın geleneksel kent kurumlarının yerine Batılı kent plancılığının araçsal ve kurumsal yapısı konmaya çalışılmıştır. 19.yy, kentlerin geleneksel kurumları ve gelişme yöntemi terk edilerek çağdaş yönetim kurumlarına kavuşturulması, değişen teknolojik ve ekonomik koşullara kentlerin uyarlanması çabalarının ağırlık kazandığı bir dönemdir. Yine de kent sorunları bütüncül bir yaklaşımla ele alınmamış, tekil alan ve/veya sektör için projeler, üretilmekle yetinilmiştir.

Genç Cumhuriyet’in kuruluşuyla, elitist ve merkeziyetçi eğilimi yüksek olan kadroların batılılaşma sürecinin bir parçası olarak savundukları ve yerleştirmeye çalıştıkları planlı bir yaşam eğilimi, toplumun diğer katmanları (daha düşük gelirli ve eğitimsiz) tarafından buyurgan olarak dayatıldığı iddia edilerek benimsenememiştir.

1950 öncesi Türkiye'deki kent planlama döneminde, kentin inşası “yeniden yapılanma” ve “dışa açılma” olarak nitelendirilebilecek süreçleri kapsamaktadır. Bu kapsamda, kentlerde sağlıklı bir ortamın yaratılmasına dönük her türlü teknik ve sosyal altyapı çalışmaları yapılırken kentlerin genel hatları ile planlanması ise yurtdışından gelen mimarların kent planları ile yön bulmuştur. Örneğin; Fransız *Danger Kardeşler* İzmir için “*Güzel Kent*” akımının etkisine yönelik bugün de etkisini sürdüren birbirini simetrik olarak kesen caddeler ve simetrik tasarımlı meydanlar planlamış ve Kültür Parkı'na da mevcut planda yer vermişlerdir (Tanyeli, 1992).

Ankara'nın imarına yönelik diğer bir çalışma ise 1924-25 tarihinde “*Lörcher Planı*” olup bu plan “*Bahçekent Akımı*” ile “*Güzel Kent*” akımının izlerini taşımaktadır (Barış, 1992). Ankara'nın yarışma ile elde edilen *Jansen Planı* (1929), “*Bahçekent Akımı*”nı yansıtmaktadır. Bu dönem, hem *Wagner, Lambert, Agache, Prost, Jansen, Reuter, Egli, Öelsner, Elgötz, Vanderberg* gibi batılı plancılardan Türkiye'de çalışmaya başladıkları, hem de gerek batıda eğitim gören gerekse yabancı plancılarla birlikte çalışan Türk meslek insanlarının planlama alanına girdiği dönemdir. Özellikle farklı akımların temsilcileri Batılı plancılardan katkıları ile “*Pratik Kent*” ve “*Güzel Kent*” akımları planlamamıza girmiştir. Örneğin; *Lambert*'in kent estetiği endişesi ile birbirleriyle bütünleşik bir dizi meydan ve park düzenlemesini içeren *Izgara Yol Dokulu Trabzon Planlaması* (1937) bu akımın izlerini taşır (Aydemir, 2004). *Corbusier*'in 1948'de İzmir için hazırladığı plan “Peyzaj Mimarlığı” ilkelerini taşımaktadır.

1950 sonrasında ise kent planlamaya damgasını vuran iki önemli olgu vardır. Birincisi, 1956'da çıkarılan 6875 sayılı İmar Yasası ile *modern plancılığın* temelini atılması, diğeri ise yapılaşmanın plan sınırlarına taşması ve gelişmenin plan dışı yürümesidir. 1958 yılında İmar ve İskan Bakanlığı'nın kurulması çok disiplinli kent planlama çalışmalarına hız katmıştır. 1970'lerde Batı'da var olan Yeni Belediyecilik/Demokrat Yerel Yönetim Yaklaşımı, kent planlamaya fikir düzeyinde hareket getirmiştir (Aydemir, 2004). 1980 sonrasında, genelde bütüncül planlamanın gerekliliği görüşü terk edilmiş, “işbaşında bulunan yönetimlerin plan ve program hazırlama niyet ve çabalarının yeterli olacağı”na inanılmış ve birbirinden kopuk ve bağımsız yapılmaya başlanmıştır. Belki buradaki kırılma noktasının temelinde, toplumumuzun tarihsel alışkanlıklarını (sınır tanımama gibi) daha tümüyle terk edememiş ve siyasi iradenin çağdaş planlama araçlarını içselleştirememiş olmasının rolü büyüktür.

Özellikle 1980'li yıllarda çıkarılan Çevre Kanunu (2872 sayılı), Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (2863 sayılı), Milli Parklar Kanunu (2873 sayılı) gibi yasal düzenlemeler, her ne kadar çevre ile doğal ve kültürel değerlerin korunmasına, ekolojik planlama kurum ve

araçlarının oluşturulması yönünde bir adım olarak görülse de, gerçekte, uluslararası ilişkilerin gereği olarak yapılan düzenlemelerdir. Çünkü ne siyasi irade de ne de kenti inşa eden diğer aktörlerde, içten ve tutarlı bir çevre duyarlılığı yoktur. Sanayiye Teşvik Politikası doğrultusunda verimli tarım topraklarının ve havzaların kullanıma açılması, kıyıların ve orman arazilerininin 2634 sayılı Turizmi Teşvik Yasası (1982) kapsamında yapılaşmaya açılması bunların göstergeleridir.

1990'lı yıllardan itibaren özellikle kentlerde yerel demokrasi ve katılım konusunda yaşanan olumlu gelişmeler, 1992 yılındaki Rio Konferansı'nda şekillenen *Biyolojik Zenginliklerin Korunması ve Sürdürülebilirlik ile Yerel Gündem 21, İstanbul-Habitat II.Kent Zirvesi* gibi uluslararası organizasyonlarla şekillenen gelişmeler önemli kilometre taşları olarak kent ve kırsal alanlardaki tüm plan uygulamalarına ve projelendirme çalışmalarına yön vermiştir. Bu dönemlerde özellikle kent merkezlerinde yayalaştırma ve görsel estetik değeri yüksek planlamalar, koruma-dönüşüm ve yenileme projeleri ile sağlıklı büyük ölçekli toplu konut projeleri önem kazanmıştır. Şüphesiz, kentlerdeki iyileştirme ve yenileştirme çalışmalarında, özellikle Tarihi Kentler Birliği, ÇEKÜL gibi sivil toplum kuruluşları ile planlamaya dönük meslek odalarının payı oldukça büyüktür. Tüm yaşanan bu gelişmeler ülkemizde ciddi anlamda yasal ve örgütsel anlamda dönüşümü başlatmaya yönelik atılımları hızlandıracaktır.

KIRSAL PLANLAMA

DPT tarafından *8.Beş Yıllık Kalkınma Planı* çalışmaları çerçevesinde hazırlanan *Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu*; kırsal alanın, “kentsel alanlar dışındaki mekanlar” olarak tanımlanabileceğini belirtmektedir. Buna göre; kırsal alanlarda yaşam ve ekonomik faaliyetler önemli ölçüde doğal kaynakların doğrudan kullanım ve değerlendirilmesine bağlıdır (DPT, 2000).

Sayınca çok, alansal olarak büyük, özellikler/sorunlar açısından çok çeşitlilik gösteren kırsal alanlar ve yerleşmeler, sahip oldukları nitelikler (doğal-kültürel), ülke içindeki coğrafi konumları, ülke ekonomisi içindeki yerleri, kentsel odaklara yakınlıkları gibi nedenlerle farklı türde ve düzeyde baskılara ve gelişme dinamiklerine sahiptirler. Ayrıca, “özel nitelikli alanların” çoğunluğu kırsal alan statüsündedir. Bu alanların/yerleşmelerin gelişme eğilimleri, denetlenmesi, planlama çalışmaları kentsel alanların imarına yönelik bir içerikte olan 3194 sayılı İmar Yasası ile yönlendirilmektedir.

Kırsal alanların, barındırdığı ekolojik ve kültürel değerler açısından korunan/korunması gereken özellikleri ile sürdürülen ekonomik amaçlı tarımsal ağırlıklı uğraşlar, bu alanların “kente eşdeğer bir varlık” olarak değerlendirilmesini ve planlanmasını mümkün kılmamaktadır. Ancak bununla birlikte “Ulusal Kırsal Gelişme Stratejisi” (2004) ile ve İmar

Yasası'nı değiştirmeye yönelik çalışmalarla (yasa tasarısı taslakları), "**kırsal planlama**", yasal temel kazanacaktır. Yeni hazırlanan tasarıya göre (6.İmar Planı Tasarı Taslağı) kırsal yerleşme planı ilave edilmekte olup bu planları kimin yapacağı soru işareti olarak ortadadır. Ayrıca, ülkemizde kırsal alanlardaki fiziksel gelişimin yönlendirilmesinde, genelde "tek sektör/kurum perspektifli, kısa vadeli ele alışlar" hakim olagelmekte, sektörler/kurumlar arası işbirliği, uzlaşma, ortak çalışma görülmemektedir. Bu yaklaşımın tüm doğal kaynaklar (kıyı, toprak, orman, vd.) ve kültürel değerler üzerinde olumsuz, hatta geri dönülemez etkileri bulunabilmektedir.

Ülkemiz açısından durum incelendiğinde ise; kentsel ve kırsal alanla ilgili politikaların daha çok birbirinden ayrı olarak düşünöldüğü ve kırsal alan ile ilgili sorunlara parçacı bir yaklaşımla değinildiği görölmektedir. Kırsal alanların gelişimi için yapılan pek çok çalışmada daha çok tarımsal üretim artışı gibi konulara değinilmiştir (DPT, 2000). Ülkemizde bugüne kadar kırsal alanla ilgili sorunların çözümünde uygulanan politikalara bakıldığında ise, özellikle 1970'li yıllardan sonra, dış kaynaklarla finanse edilen yerel projelerle "kırsal kalkınma" projeleri gerçekleştirilmiş ve bunların uygulamaları halen devam etmektedir. Ancak uygulanan projeler daha çok kırsal alanda tarımsal verimliliği arttırıcı yönde olmuştur (Yenigöl ve Kuntay, 2005).

"Kır"ı planlamadan önce tanımının netleştirilmesi de önem taşımaktadır. "Kentsel olmayan araziler" olarak tanımlanmaktadır. Kırsal alanların ortak özelliği ise; ekonomisinin tarım ve hayvancılığa dayanması, nüfus yoğunluğunun düşük olması, gizli işsizlik, gelir azlığı, geniş aile yapısı ve sosyal ilişkilerin geleneklere göre yürütölmesidir. Kırsal yerleşmeler, Osmanlı Dönemi'nde Nahiye Merkezi adı ile kurulmuşlar, Cumhuriyet'le birlikte bu yerler bucak merkezleri adını almıştır. Beldeler veya Köy Belediyeleri 1580 sayılı Belediyeler Kanunu'nda nüfusu 2000'i geğen köylerde kurulan Belediye Teşkilatları olarak tanımlanmış ve 2005 tarihli 5393 sayılı Yeni Belediye Kanunu'nda belediye teşkilatı kurulması için gerekli nüfus 5000 olarak belirlenmiştir. 442 sayılı Köy Kanunu'nda ise 2000'den aşağı yurtlar olarak tanımlanmaktadır. DPT'nin 2006 "Ulusal Kalkınma Stratejisi"nde Kalkınma Planları ile uyumun sağlanması amacı ile kırsal alanlar, 20 bin ve daha fazla nüfusa sahip kentsel yerleşmeler dışında kalan alanlar olarak kabul edilecektir" denilmektedir. Bu tanıma göre nüfusu az ve gelişmişlik düzeyi yüksek yerler de bu tanımın içinde kalarak kırsal yerleşmeler olarak algılanacaktır. O halde tanımlanan kırsal yerleşmeler bakımından ülkemizdeki planlama pratiğini ele almak gerekmektedir.

Osmanlı Dönemi'nden kalan bazı yasal belgelerin dışında Cumhuriyet'ten sonra kırsal alanlara gerek arazi kullanımına ve düzenlenmesine, gerek ortak ve özel mülkiyet sınırlamasına idari bir kural getiren ilk önemli yasa, 18 Mart 1924 tarihli 442 sayılı Köy Kanunu olmuştur. 442 sayılı Köy Kanunu'nda kırsal alanın fiziki düzenlenmesini (özellikle köy yerleşim planlarının düzenlenmesini) içeren hükümler 1987 tarih ve 3367 sayılı kanun ile ilave edilen ek 7. madde'de tanımlanmıştır (T.C.Bayındırlık ve İskan Bak.,2008). Her ne kadar 1985 yılında yürürlüğe giren ve ülkemizdeki imar planlama faaliyetlerini düzenleyen 3194 sayılı İmar Kanunu daha çok kentsel alandaki düzenlemeleri içermekte ise de bu kanuna dayanılarak çıkarılan ve aynı tarihte yürürlüğe giren "Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği" (bu yönetmelik 1999 tarih ve 23804 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yeni yönetmelik ile değiştirilmiştir) Köy Kanunu ve "Köy Yerleşme Alanları Uygulama Yönetmeliği" ile birlikte günümüzde kırsal alanlardaki düzenlemeleri içeren önemli mevzuatlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kırsal alanlara yönelik diğer bir yasal düzenleme ise 5302 sayılı "İl Özel İdaresi Kanunu" olup 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yeni kanun, kamu hizmetlerini tek bir idareye bağlaması açısından önemli olup, İl Çevre Düzeni Plan Yapım ve Onama Yetkisini il özel idarelere tanımıştır. İl özel idareleri günümüzde en etkili kuruluş olarak karşımıza çıkmaktadır. İl Çevre Düzeni Planlarının yapımı/onaylanması, Köy Yerleşim Planlarının yapımı/onaylanması, kırsala yönelik alt ve üst yapı yatırımlarının gerçekleştirilmesi il özel idareleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Ayrıca kırsala ilişkin ve kırsal planlamayı da ilgilendiren 20'ye yakın kanun, yönetmelik ve kanun hükmünde kararname de bulunmaktadır.

ÜLKE MEKANSAL PLANLAMA HİYERARŞİSİ/ PLAN KADEMELENMESİ

Ülkemizde imarı yönlendiren çok sayıda yasa, tüzük, yönetmelik ve genelge bulunmakla birlikte, en belirleyici olanı 3194 sayılı İmar Yasası ve ona bağlı olan yönetmeliklerdir. Bu yasa, ülke yerleşmeler sisteminin gelişmesini yönlendirecek, ülkesel ve bölgesel önemdeki kaynakların korunmasını güvence altına alacak kapsamlı bir yasa değildir. Daha çok yerleşme düzeyinde yapılaşmayı yönlendirecek içeriktedir. Türkiye'de plan türleri kademeli olarak; kalkınma planı, bölge planı, çevre düzeni planı, nazım imar planı ve uygulama imar planı olarak gösterilmektedir (T.C.Bayındırlık ve İskan Bak., 2001). Henüz yasalaşmamış ve tasarı bir metin olarak T.C.Bayındırlık ve İskan Bakanlığı tarafından hazırlanan "İmar ve Şehirleşme Kanunu Tasarı Taslağı"nda ise; planlar kapsadıkları alanlar ve amaçları bakımından; Mekansal Strateji Planları ve İmar Planları olmak üzere hazırlanır. Mekansal

Strateji Planları; a) Ülke Fiziki Planı, b) Bölge Planı ve c) Alt Bölge Planı'dır. İmar Planları ise; a) Nazım İmar Planı ve b) Uygulama İmar Planı olarak yeniden tanımlanmaktadır.

İmar Kanunu'nun 5. maddesi'nde üst ölçekli plan olarak "**Ülke Planı**"ndan söz edilmekte olup hedef ve politikalar dizisi biçiminde DPT tarafından hazırlanan Kuramsal Kalkınma Planları metinleridir. **Bölge Planları**; kırsal ve kentsel alanları içeren, mekan boyutu olmayan "Ulusal Kalkınma Plan" hedeflerini "Yerel Plan"lara, aktarma aracı olan fiziksel boyutlu politikalar demetidir. Bölge planı, tüm ekonomik ve sosyal sektörlerin hedeflerini ve yerleşmelerin gelişme potansiyellerini kırsal ve kentsel mekanlarda ortaya koyan kararlar içerir (Sancar, 2004). Bu plan kademesi 1960'lı yıllardan sonra DPT'nin kuruluşundan sonra gündeme gelmişse de ciddi bir ilgi görmemiştir. Her ne kadar İmar Yasası'nda sözü ediliyor olsa bile planın nasıl yapılacağı ve yasallık kazanacağı belli olmadığı gibi yapılması da zorunlu değildir. Yasada "gerek görüldüğü takdirde DPT tarafından yapılır, yaptırılır, onanır" denmektedir. Az sayıda da olsa hazırlanan planlar (Antalya, Çukurova, Keban Bölge Planları gibi) tüm boyutları ile uygulanamamış ve kalıcı olmamıştır. Kırsal alanlar ancak makro ölçekte bölge kalkınma planları içinde ele alınmaktadır. Özellikle son yıllarda bölgelerarası gelişmişlik farkını ortadan kaldıracak olan "Bölgesel Gelişme projeleri" yapılmaktadır. Bunlar bilindiği gibi; GAP, DAP ve DOKAP projeleridir. Ancak bu projeler bölge planları değildir.

Yasalaşmayan, *İmar ve Şehirleşme Kanunu Tasarı Taslağı*'nda Bölge Planı dışında **Alt Bölge Planı**'ndan bahsedilmektedir. Bu planlar; "mekansal ve işlevsel bütünlük arz eden bir veya birden fazla il sınırları bütününde tüm sektörlerin yerleşme ve arazi ana kullanım kararlarını yürürlükteki tüm mevzuat hükümleri doğrultusunda belirleyen, sektörler arasında koruma kullanma dengesi sağlayan bir plandır" olarak tanımlanmakta olup bu tanımlama yürürlükteki çevre düzeni planını kapsamaktadır. Bu tanımla birlikte çevre düzeni planı tanımlaması kaldırılmaktadır. Alt Bölge Planları; T.C.Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın, ilgili kurum ve kuruluşların, ilgili meslek odalarının ve üniversitelerin görüşleri de alınarak yapılır veya yaptırılır ve onaylanır denmektedir.

Üst ölçekli bir plan olan "**Çevre Düzeni Planı**" kavramı, üzerinde çok sık durulan, tartışılan ama hangi kurum tarafından hazırlanacağı konusunda hala son ve net bir noktaya varılamayan bir kavramdır. Konu ile ilgili çeşitli yasa ve yönetmeliklerde, ÇDP şu şekilde açıklanmaktadır:

3194 sayılı İmar Kanunu'nda Çevre Düzeni Planı; Ülke ve bölge plan kararlarına uygun olarak konut, sanayi, tarım, turizm, ulaşım gibi yerleşme ve arazi kullanılması kararlarını belirleyen plan olarak tanımlanmakta olup herhangi bir ölçekten söz edilmemiştir. Aynı

kanuna bağılı olarak çıkartılan “Plan Yapım Yönetmeliğı”nde ise evre Düzeni Planının ölçeğı 1/25.000, 1/50.000, 1/100.000 veya 1/200.000 olarak belirlenmiş ve varsa bölge plan kararlarına uygun olmasının gerekli olduğı hükme bağlanmıştır.

04.11.2000 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren ve o dönemki adıyla evre Bakanlığı tarafından hazırlanan “evre Düzeni Planlarının Yapılması Esaslarına Dair Yönetmelik”te evre Düzeni Planı tanımına bir önceki yönetmelikten farklı olarak “varsa bölge planı” yerine “Ülke ve Bölge plan kararlarına uygun olarak” hazırlanacaktır ifadesi konulmuştur.

4856 sayılı evre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri hakkında Kanun ile “kalkınma planları ve bölge planları temel alınarak evre düzeni planlarını hazırlamak veya hazırlatmak, onaylamak, uygulanmasını sağlamak”, görevi evre ve Orman Bakanlığı’na verilmiştir.

Bu yasadan çok kısa bir süre sonra çıkartılan 4864 sayılı kanun ile 4856 sayılı kanuna bir madde eklenerek; “Kalkınma, bölge ve metropolitan imar planlarına uygun olarak yapılan 1/25.000 ölçekli evre düzeni planları ve bunlara ait değışikliklerle ilgili olarak, 08.05.2003 tarihinden önce onaylanmak üzere Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’na intikal ettirilmiş bulunan planlarla ilgili iş ve işlemler, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nca tamamlanarak onaylanır” denilmiştir.

23.07.2004 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun da ise “evre düzeni planına uygun olmak kaydıyla, Büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak” görevi Büyükşehir belediyelerine verilmiştir.

Bu arada T.C.Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, yayınladığı çeşitli genelgeler ile 1/50.000 ölçekli Metropolitan plan yapma yetkisinin kendisinde olduğunu belirtmektedir.

Plan yapma yetkisinde son durum şu şekildedir; 1/100.000 ölçekli planların yapım yetkisi evre ve Orman Bakanlığı’nda, 1/50.000 ölçekli planların yapım yetkisi Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’nda, Büyükşehir olan illerde 1/25.000 ve daha alt ölçekli planların yapım yetkisi ise Büyükşehir Belediyelerindedir. Bu son cümle bile ülkemizde üst ölçekli planların yapımı konusunda yaşanan ve yaşanması ne yazık ki devam edecek kausun net bir göstergesidir.

Yasal süreçte yaşanan bu kausun yanı sıra asıl kaos, bu planların tamamlanmasından sonraki süreçte yaşanmaktadır. Ağırlıklı olarak doğal ve kültürel kaynakların korunarak kullanılması hedefine dönük olarak hazırlanan bu projelerde doğa bilimcilerinin hazırlayan ekipte yer almaması bu planları hedefine ulaştıramamıştır. Bu planlardaki başarısızlığın diğeri bir gerekçesi ise Trabzon Şehir Plancıları Odası İl Temsilcisi Ayhan TURAL’ın belirttiğı gibi

Çevre ve Orman Bakanlığı'nın Çevre Düzeni Planı yoluyla imarcılığa soyunmasıdır. Bakanlığın imarcılık anlayışı ise çevre koruma kararları yerine kalkınma kararlarına odaklanma eğiliminde olmasıdır. ÇEVRE, bölge ve havza gibi mekanları tanımladığı gibi, bütün canlıları ve doğal alanı kapsayan biyolojik temelli bir anlamı da içeriyor. Birinci anlam insan merkezli fiziksel planlamayı, ikinci anlam ise insanı da içeren biyolojik ve ekolojik merkezli "çevre duyarlı planlamayı çağırıyor. Bakanlıktan ekolojik bir yaklaşımla sürdürülebilir kalkınma hedefli, kalkınırken çevreyi koruma politikası güden bir yaklaşım beklenirdi. Ancak Bakanlık bunun yerine sanayi, ticaret, konut gibi işlev alanları tanımlayan bir imarcılık anlayışına yöneliyor.

Bakanlığın başarısızlığındaki en büyük etmen ise DPT tarafından yapılması gereken Bölge Planlarının olmayışıdır. "Bölge potansiyeli kullanılarak bölgelerarası dengeli gelişmeyi sağlama; kamu yatırımlarının ve özel sermayenin nerelerde konumlanacağını belirleme gibi üst başlıkları verilen ve Bölge planlarının vermesi gereken kararları-ana stratejileri, Çevre Düzeni Planları ne yazık ki üstlenmiş durumda. Oysa Çevre Düzeni Planları, ekonomik kararlar alma yönünde ve yerleşmelere yeni bir kentsel ve ticari roller verme görevini belirlememeli ve tüm bu belirlemeleri, bölge planlarının stratejileri olarak kendi planlarına taşınmalıydı. Özellikle sektörel bazda bölgesel yatırımlar (tarım, balıkçılık, ticaret, ulaşım, demiryolu ağı, vb.) yönünde karar mekanizmalarının geliştirilmesi Bölge Planlarının ortaya koyması gereken belirlemelerdir.

Çevre Düzeni Planlarının sorunu çözmediği bilakis sorunun bir parçası olarak geliştiği yerlerden biri de Trabzon ve çevre illeri kapsayan Çevre Düzeni Planı'dır. T.C.Çevre ve Orman Bakanlığı'nın 16.04.2007 tarih ve 1431/366 sayılı kararı ile onaylanan Ordu, Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Artvin Planlama Bölgesine ilişkin 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı iptal edilmiştir. Danıştay 6.Dairesi, 2008/137 esas no ile yürütmeyi durdurma kararı vermiştir. Bunun üzerine T.C.Çevre ve Orman Bakanlığı, karara itiraz etmiş, Danıştay'da bu itirazı reddetmiştir ve dava devam etmektedir.

İmar Planı (1985 tarih ve 3194 sayılı yasa), daha çok kentsel alanlarda düzenlemeler içeren belde halkının sosyal ve kültürel gereksinimlerini karşılamayı, sağlıklı ve güvenli bir çevre oluşturmayı, yaşam kalitesini arttırmayı hedefleyen, arazi kullanımı, koruma, kısıtlama kararları, örgütlenme ve uygulama ilkelerini içeren belgedir. Nazım ve Uygulama İmar Planı olmak üzere iki aşamadan oluşur.

Nazım İmar Planı; varsa bölge veya çevre düzeni planlarına uygun olarak hâlihazır haritalar üzerine kadastral durumu işlenmiş olarak çizilen ve arazi parçalarının genel kullanım biçimlerini, başlıca bölge tiplerini, bölgelerin gelecekteki nüfus yoğunluklarını ve yapı

yoğunluğunu, çeşitli yerleşme alanlarının gelişme, yön ve büyüklükleri ile ilkelerini, ulaşım sistemleri ve problemlerinin çözümü gibi hususları ortaya koyan ve 1/2000 veya 1/5000 ölçekte düzenlenen plandır.

Uygulama İmar Planı, nazım imar planına uygun olarak hazırlanan ve çeşitli bölgelerin yapı adalarını, bunların yoğunluk ve düzenini, yolları ve uygulama için gerekli uygulama programlarına esas olacak uygulama etaplarını gösteren ve 1/1000 ölçekte hazırlanan plandır. Ayrıca, bu planlara ek olarak, her tür ve ölçekteki planın ihtiyaca cevap vermediği veya uygulamasının mümkün olmadığı durumlarda, **Revizyon İmar Planı, İlave İmar Planı ve Mevzi İmar Planı** da yapılmaktadır.

İmar planları kapsamında “*İmar ve Şehirleşme Kanunu Tasarısı Taslağı*”nda yenilik olarak “Kentsel tasarım Planı” tanımlaması getirilmiştir. Bu planın henüz uygulama statüsü yoktur. Bu plan, kentin doğal, kültürel, tarihi ve sosyal özellikleri ile kullanımları açısından önem arz eden ve/veya yenileme suretiyle kente kazandırılması hedeflenen ve imar planı ile belirlenen kesimleri için hazırlanan, kent kimliğini vurgulayıcı özel uygulama ayrıntılarını içeren plan ve projelerdir. Bunlardan başka, çeşitli yasalarla tanımlanan özel amaçlı, imar yasası uyarınca hazırlanan ve imar planlarının hükümlerini geçersiz kılan imar planları da bulunmaktadır.

Koruma Amaçlı İmar Planı; 1983 tarih ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu çerçevesinde “sit” olarak ilan edilen alanlar için hazırlanan yapı yapma ve koruma ilkelerini belirleyen planlardır. Genellikle özel bir “Sit Alanı Uygulama Yönetmeliği” ile bütünleşir. Kültür bakanlığı’na bağlı Bölge Koruma Kurulu’nun uygun görüşü alındıktan sonra belediye ve valilikçe onanır.

Turizm Amaçlı Plan; 1982 tarih ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Yasası çerçevesinde Turizm Bakanlığı’na belirlenen turizme dönük kullanımların ağırlıklı olduğu “Bölge”, “Merkez” veya “Alan”lar için düzenlenen imar planıdır. Nazım planları Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Uygulama İmar Planları ise Turizm bakanlığı’na onanır.

Turizm Bölgesi/Merkezi alanı ilan edilen yerlerde imar yasası dahil tüm yasalarla öngörülen imar ve yapılanmaya ilişkin kurallar geçersiz olmaktadır. Bu yolla 1982-1997 yılları arasında 2000 ha. milli park, orman ve sit alanları ile başta İstanbul olmak üzere çeşitli belediyelerin sınırları içinde kalan alan, toplum yararının varlığı tartışmalı özel yapılanma statüsü kazanmıştır. Örneğin İstanbul’da “turizm merkezi gökdelenleri” özgün kent dokusunu ve silüetini tahrip etmiştir (Ekinci, 1989).

Ulusal Park Gelişme Planı, 1983 tarih ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu’na göre ulusal park olarak belirlenen yerlerin, özellik ve niteliklerine uygun olarak korunması, geliştirilmesi ve işletilmesi amacı ile hazırlanan plandır. İlgili bakanlıkların (Milli Savunma, Bayındırlık ve

İskan ve Kültür ve Turizm Bakanlıkları) olumlu görüşü alınarak Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılarak Bakanlık tarafından onanır (Demirel, 2005).

Özel Çevre Planı; 1983 tarih ve 2872 sayılı Çevre Kanunu ile “Özel Çevre Koruma Bölgeleri” ilan edilen alanlarda çevre değerlerini korumak, mevcut çevre sorunlarını gidermeye yönelik önlemler almak ve bu alanlarda koruma-kullanma dengesinin yeniden kurulması ile sağlıklı gelişmeyi yönlendirmek için Bakanlığa bağlı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı tarafından hazırlanan çeşitli ölçekli planlar olup Bakanlıkça onanır.

İslah İmar Planı; 1983 tarih ve 2805 sayılı İmar Affı Yasası hükmünce bir defaya mahsus yapılmış olan plan türüdür. Kaçak ve imar mevzuatına uymayan yapıların belirli koşullar çerçevesinde yasallaştırılmasını, çevrenin sağlıklı bir hale kavuşturulmasını amaçlayan bir plandır.

PEYZAJ MİMARLARININ VE PEYZAJ MİMARLIĞI HİZMETLERİNİN ÜLKE PLAN KADEMESİNDEKİ YERİ

Peyzaj Mimarlığı Hizmetleri, Bayındırlık Bakanlığı'nca hazırlanan yasa, yönetmelik, genelge ve teknik izah nameler içerisinde hangi boyutlarda yer almaktadır ve beklentilerimiz neler olmalıdır ?

1/ Ülkemizde peyzaj mimarlığı mesleğini doğrudan gündeme alan ilk yasal düzenleme, 02 Eylül 1999 tarih ve 23804 sayılı “3030 sayılı Kanun Kapsamı Dışında Kalan Belediyeler Tip İmar Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” tir. Bu yönetmeliğin yapı ruhsatı işleri ile ilgili 34.Maddesi'nde, “*Mimari Proje; mimarlar tarafından.....ilgili idarece istenecek Peyzaj Projelerinden meydana gelir*” hükmünde peyzaj projelerine mimari proje eki altında yer verilmiş olmasıdır. Sevindirici olan, *peyzaj projeleri* kavramına yer verilmiş olması, üzücü olan ise bu projelerin üretilmesinin muhatabının mimarlar olmasıdır. Bu noktada Peyzaj Mimarları Odası'nın Bayındırlık Bakanlığı nezdinde yaptığı peyzaj projeleri tanımlamasının yapılması gerekliliği yönündeki değişiklik önerisi ise kabul görmemiştir.

Söz konusu yönetmeliğin *Fenni Mesuliyet* ile ilgili 38.Maddesi,”peyzaj projelerinin Fenni Mesuliyetinin Peyzaj Mimarlarınca üstlenilmesi” hükmü ile ilk kez *meslek tanımı* yapılmıştır (Yücel, 2004; TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, 2008). 1 yıl sonra aynı adla yayınlanan yönetmeliğin 12.Maddesi'nde mimari projenin tanımı yapılırken “nüfus” ölçütü kaldırılmıştır. Önceki yönetmelikte peyzaj projelerinin fenni mesuliyetini **peyzaj mimarları** üstlenirken bu yönetmeliğin 58.Maddesi'nde ise, “Ancak idare varsa ek projelerin fenni mesuliyetini, konusuna göre ilgili meslek adamlarının üstlenmesini ister” diyerek, hem peyzaj projelerini

“*ek proje*” kapsamına almış, hem de peyzaj mimarlarını doğrudan devreden çıkararak, görev almayı idarenin kararına bırakmıştır. (Yücel, 2004).

2/ Bayındırlık ve İskan Bakanlığı *Mühendislik-Mimarlık Hizmetleri Şartnameleri* içinde 21.03.2006 tarih ve 26115 sayı ile Resmi Gazete’de yayınlanan “*Peyzaj Mimarlığı Hizmetleri Şartnamesi*”nin ve Bayındırlık Bakanlığı tarafından yayınlanan Mühendislik ve Mimarlık Proje Düzenleme Esasları’nda, “**Peyzaj Proje Düzenleme Esasları**”nın da yer alması gerekliliği. Bu konu ile ilgili olarak odamız, şartnameyi gerekli düzeltmeleri yaparak Bakanlığa sunmuştur. Proje ve İhale Dosyası Hazırlama ile Mesleki Kontrol Hizmetleri başlıklarında Peyzaj Mimarının meslek tanımlamasını yapmıştır.

3/Bayındırlık ve İskan Bakanlığı’na 4708 Kanun No’su ile yayınlanan “*Yapı Denetimi Hakkında Kanun*”un 12.08.2001 tarihinde yayınlanmış olan Yapı Denetim Genelgesi; madde 5/e bendinde; kurulustaki asgari denetim sorumluluğunu üstlenen meslek grupları tanımında; yapı bütününe çevresi ile birlikte bir bütün oluşturduğu gerçeğinden hareketle; *Peyzaj Mimarlarının da yapı denetim sorumluluğunda tanımlanması talebi*. 5.Madde’de çevre projeleri olarak tanımlanan ifadenin peyzaj projeleri olarak tanımlanması talebi.

4/ Aynı yönetmeliğin, Teknik Personelin Denetim Yetkisi ve Denetim Kuruluşlarındaki İstihdam Esaslarını Hükme bağlayan Madde 7’ye; “Denetçi Peyzaj Mimarlarının; yapı çevresi ve yapı bütünü ile bir konsept oluşturan açık-yeşil alan peyzaj tasarım projelerinin uygun yapılıp yapılmadığının denetimini yaparlar. Denetim yetki sınırları 360.000 m² toplam inşaat alanıdır. “Yapı Denetim kuruluşlarında görev alan yardımcı kontrol elemanı, peyzaj mimarı yetki sınırı 30.000 m²”dir olarak düzenlenmesi talebi.

5/ Yasalaşması bekletilen İmar ve Şehirleşme Kanunu Tasarı Taslağı ile ilgili Peyzaj Mimarlarının görüşlerinin yansıtılıp yansıtılmadığına ilişkin bilgi talepleri.

6/ Resmi Gazetede 02.11.1985 tarih ve 18916 sayı ile yayımlanan “Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik” ile ulusal plan kademelerinin plan yapım esaslarının düzenlendiğini, tanımlar başlığı altında Madde 3 ile tanımlanan ve her tür ve ölçekteki plan yapımına ilişkin esasları düzenleyen maddenin (8) sayılı alt bendinde; “**Aktif yeşil alan**” olarak yapılan tanımın bir plan tanımı olmadığı ve bu gerekçe ile aslında plan yapım esaslarında peyzaj plan ve tasarım projelerinin yer almasına karşın tanımlamanın yetersiz olduğu gerekçesi ile yönetmelik maddesinde değişiklik talebi.

7/ Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü’nün 06.06.2008 tarih ve 2008/5 sayılı genelgesi ile tüm kamu kurum ve kuruluşlarına Çevre Düzeni Planı ile ilgili olarak yolladığı; 5302 sayılı İl Özel İdare Kanunu hükümleri doğrultusunda Bayındırlık Bakanlığı’nda olması gereken ve 2872 sayılı Çevre Kanunu’nun

9.maddesi ile de Çevre ve Orman Bakanlığı'na da verilen onay yetkisi ile söz konusu planlarda yapılacak plan değişikliklerinde hangi kurumun yetkili olduğuna ilişkin bazı tereddütler olduğu gerekçesi ile bir değerlendirme yaparak aslında Çevre Düzeni Plan tanımı ile ilişkin bir karmaşa daha yaratmaktadır. Çevre Düzeni Plan tanımları ve onama yetkilerinin karmaşası ile Çevre Düzeni Planlarının yapımında peyzaj mimarlığı meslek disiplininin varlığının tartışmasız yer alması talebi.

Ülke Mekansal Planlama Sisteminde mesleğimizin öncelikli sorunu; 3194 sayılı İmar Kanunu ile ilgili uygulama yönetmeliklerinde gereği gibi yer alamayışımsızdır. Özellikle mimari proje eki altında tanımlanmaktan bu mesleği kurtarmak ve mesleğe yeni başlayan peyzaj mimarlarını, yapı ruhsat aşaması projelerinde yerel yönetimlerin insafına, keyfiyetine ve inisiyatifine bırakmamak gerekmektedir.

Tüm yukarıda söylediklerimize ilave olarak; çeşitli yasalarla tanımlanan Özel Amaçlı Planlamalar açısından durum ele alındığında, bu planlama alanları Peyzaj Mimarlığı meslek disiplini çok yakından ilgilendiriyor olmasına rağmen benzer kayıtsızlık bu planlama yaklaşımlarında da gözlenmektedir.

Özel Çevre Koruma Bölgeleri ile Ulusal Park Alanlarının koruma alanlar ağına giren alanlar olması ve sahip oldukları doğal ve kültürel peyzaj değerlerinin zenginliği göz önüne alındığında ekolojik tabanlı planlama disiplinlerinin ağırlıklı olarak planlama ekibinde yer almasını gerektiren özel planlama uğraş alanları olduğu açıkça ortadadır. Ancak ülkemizde sürdürülmekte olan bu planlama çalışmalarında bu konuya gereken önem verildiği söylenemez. Şüphesiz planlama; kaynak değerlerinin çeşitliliği oranında farklı meslek disiplinlerinin bir arada yürüttüğü bir uğraş alanıdır. Burada ifade etmeye çalıştığımız şey, bu planlama çalışmalarının anahtar elemanı olan peyzaj mimarlarına yer verilmeyişidir. 2634 sayılı Turizmi Teşvik Yasası kapsamında yapılan turizm amaçlı plan çalışmalarının, çoğunlukla milli park, orman alanları ve sit alanları gibi hassas alanlarda gerçekleştirilmiş olması, belki de bu tür planlama çalışmalarında doğal peyzajı yorumlayan ve ekolojik verilere dayalı alan kullanım kararları verebilecek olan peyzaj mimarlarının varlığını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca kıyısız alanlarda yer alan turistik ve rekreatif düzenlemeye dönük çalışmalar ise peyzaj mimarlarının koruma ve kullanım kararlarını plana yansıtabileceği uğraş alanları olarak zaten öne çıkmaktadır.

Peyzaj Mimarlığı etki alanına giren diğer bir konu ise 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamında illerde oluşturulan koruma kurulları olup, bu kurullarda peyzaj mimarlarının yer alamayışıdır. Çoğunlukla mimar ve şehir plancılarının ağırlıklı olarak yer aldığı bu kurullar, ilgi alanlarına girmeyen örneğin; 1., 2. ve 3. Derece

Doğal Sit Alanları hakkında görüş bildirebilmektedirler. Bu son derece hassas bir konu olup kurulun “Akıl Adamlar”(Bilirkişilik) özelliklerine gölge düşürmektedir.

Şimdiye dek, ülke plan hiyerarşisi içinde Peyzaj Mimarlığı meslek disiplininin **PLANCI** boyutunda olmadığı ancak tasarımcı boyutunda kaldığı kazanımları birlikte inceledik. Peyzaj Mimarları Odası'nın taleplerinin ve değişiklik önerilerinin bakanlıkça yeteri kadar dikkate alınmadığını görüyor ve biz akademisyenlerin pek çok alanda bilimsel olarak yaptığımız planlamaya dönük somut çalışmaların yasal bir boyutu olmamasından kaynaklanan rahatsızlığımızı ifade ediyoruz. Peki bize bu ne kazandırıyor? Bu konuları sürekli gündeme getirmeyelim mi?

Peki biz gerçekten, hak ve söz sahibi olmak istediğimiz, Bölge, Alt Bölge (Çevre Düzeni Planı), İmar Planları, Özel Amaçlı Planlar (Turizm, Ulusal Park Master Planları ve diğer planlar) için **Lejand Terminolojisini** geliştirebildik mi? Ya da şekillendirmeye çalıştığımız öğrenciler, yer almak istediğimiz plan aşamalarında sahip oldukları bilgi birikimleriyle var olabilecekler mi? O planları yapmaya muktedir olabilecekler mi? O halde yapmamız gerekenler var olmak istediğimiz alanları doğru tanımlamaktan ve sınırlarımızı çok iyi çizmekten geçiyor.

ÜLKE PLAN KADEMELENMESİNE YÖNELİK ÖNERİLER VE BİZE DÜŞEN GÖREVLER

Tüm meslek odalarına, ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile üniversitelere görüş bildirmek üzere gönderilen ve önümüzde henüz yasalaşmayı bekleyen İmar ve Şehirleşme Kanunu Tasarı Taslağı (İŞKTT) bulunmaktadır. İŞKTT'de planlar, kapladıkları alanlar ve amaçları açısından, Mekansal Strateji Planları ve İmar Planları olmak üzere hazırlanır. Mekansal Strateji Planları; Ülke Fiziki Planı, Bölge Planı ve Alt Bölge Planı"dır. İmar Planları ise; Nazım İmar Planı ve Uygulama İmar Planı olarak tanımlanmaktadır. Bu taslakta, Alt Bölge Planı, Çevre Düzen Plan Kademesi olarak ele alınmakta olup diğer kanundan farkı, "Kırsal Yerleşme Planı"nın ilave edilmesidir. Ayrıca kanun taslağında yenilik olarak "Kentsel Tasarım Planlaması" da getirilmiştir (T.C.Bayındırlık ve İskan Bak., 2005). Kanun Tasarı Taslağının 7.maddesi d fıkrasında "Çevre Düzeni Planı, İmar Planları ve Kırsal Yerleşme Planları, Şehir Plancısı ve Şehir ve Bölge Plancıları tarafından hazırlanır" denmektedir. Ayrıca İmar Planları'nın anlatıldığı 11.maddesinin içinde Uygulama İmar Planlarının anlatıldığı bölümde Peyzaj Düzenleme Alanlarından söz edilmekte ve uygulama imar planlarının kentsel tasarım projelerini de içerdiğini ortaya konmaktadır. Yeni kanunun tasarı taslağında da mesleğimiz adına herhangi bir kazanım söz konusu değildir. Bayındırlık Bakanlığı uzmanlarının plan kademelerini yeniden tanımlama ihtiyacı, Avrupa ile olan

bütünleşme sürecinin ve kır-kent tanımının değişen rollerinin dayatmalarının bir sonucu olarak da düşünülebilir.

Diğer bir planlama önerisi, Mediha Burcu Sılaydın'ın Doktora teziyle ortaya koyduğu, “Ekolojik Dengenin Korunmasını Hedefleyen Yeni Bir Şehir Planlama Süreci” adlı çalışması, üst ölçekli plan kademelerinin disiplinler arası üretilmesini öngören bir fiziksel planlama süreci önerisidir (Sılaydın, 2007). Doğayı bütünsel olarak kavrama yetisine sahip bir planlama kademelenmesi, şehir planlama yetki sınırları içinde kalınarak, hiyerarşik bir sırayla; havza planı, bölge planı, yöre planı ve uygulama imar planı şeklinde önerilmektedir. Türkiye'nin 26 adet akarsu havzasına sahip olması nedeniyle üst ölçekli bir plan olarak Havza Planı önerilmektedir. Bölge Planı-için ise, Atalay ve Mortan (2003)'ın oluşturduğu 8 ekolojik bölge sınırı, 26 adet akarsu havzası sınırıyla karşılaştırılarak 47 bölge elde edilmiş olup bu alanların planlanmasından söz edilmektedir. Yöre Planı- için yine plan bölge sınırı içinde ekolojik yönden (özellikle bitki örtüsü) farklılık arz eden alanların bölünerek plan yapılmasıyla elde edilmektedir. İmar Planı- ise, plan kademelenmesinde sadece 1/1000 ölçekli şehir planlama sürecinin bir parçası olan uygulama imar planları olarak kademelenmede yerini almaktadır. Özellikle Burcu Sılaydın'ın Ülke Mekansal Planlama Sistemini “Ekolojik Temele Dayandıran Planlama Anlayışı” son derece övgüye değerdir.

“Şehir planlama, yetki sınırları, kültürel alan içinde konumlandırılmış bir disiplindir. Şehir planlamada, özsel kurgusu itibarıyla doğa, devre dışı bırakılmıştır. Disiplinin doğal alan kategorisinden gelen bilgilere sahip olmaması, şehir planlama yetkisinde gerçekleşen kentsel mekan üretiminin doğaya olumsuz müdahalesinin önemli bir nedenidir. Şehir planlama sürecinde doğa, ne kadar göz önünde bulundurulursa bulunsun, bu bir duyarlılık tan öteye geçemeyecektir.

ÇÜNKÜ TEMELDE MÜDAHALE EDİLEN/DÖNÜŞTÜRÜLEN ALAN, DOĞA, DİSİPLİNİN VARLIK YASALARINI BİLMEDİĞİ BİR ALANDIR”

Mediha Burcu Sılaydın

Doç.Dr.Mehmet Tunçer, özellikle Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinde, çevre ve kent politikası açısından, “çevre duyarlı, çağdaş ve sürdürülebilir planlı” bir kentsel gelişme hedefine yönelik bir “Yeşil Senaryo”; “Yeşil/ekolojik Politik” ve “Çevre Duyarlı Bir Planlama Çerçevesi” önermektedir (Tunçer, 2006). Hiyerarşik bir sınıflama ile ele alacak olursak, 1. Metropolitan Nazım Planı (1/25.000-Doğal ve Kültürel Çevre Değerlerinin ve Kirlilik Kaynaklarının ele alındığı envanter niteliğinde bir fiziki mekan çalışması). Bu plan başlığı altında Tarihsel Çevre Koruma Ana Planı ile Doğal Çevre Koruma Ana Planı hazırlanmalıdır. 2. Uygulama İmar Planları (Eko-Plan) (1/1000-“Özel Proje Alanları”, “Kamu Proje

Alanları” ile “*Etaplama*” ve “*Uygulama Modelleri*”ni içermelidir. 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı ya da Eko-Planların tamamlayıcısı olarak da “Çevresel Ana Plan” (1/25.000), “Ulaşım Ana Planı”, “Yeşil Sistem Ana Planı (1/5.000-1/1000)”, “Kültürel Değerler Ana Planı (1/1000, 1/500...1/1)”, “Yerleşmeler Ana Planı (1/5000, 1/1000, 1/500...1/1)”, “Altyapı Ana Planı” verilmektedir. Kentler için ekolojik planlama yaklaşımı olarak ortaya konan bu planlama sistemi Peyzaj Mimarları için son derece önemsenmesi gereken ve şehir plancıların önerdiği bir adımdır.

TMMOB Peyzaj Mimarların Odası'nın ve Üniversitelerin Peyzaj Mimarlığı Bölümlerinin, uzun yıllar boyunca tartıştıkları, ürettikleri, ortaya koydukları çözüm önerileri ve somut yaklaşımlar da mevcuttur. Benim burada sizlerle özellikle paylaşmak istediğim şey, daha fazla zaman kaybetmeden ve henüz yeni kanun tasarısı yasalaşmadan, peyzaj mimarlığı meslek disiplininin, Avrupa Birliği'nin de önerdiği “Peyzaj Planlama”yı temel alan bir yaklaşımla bir plan kademelenmesi oluşturacak bir alt yapıyı oluşturması ve devamında ise ortaya konan plan tanımlamaları için “Lejand Terminolojisi” belirlemektir. Bu, Odamızın, üniversitelerin ve kamuda ve serbest çalışan meslektaşlarımızın birlikte başaracağı bir süreçtir.

Peyzaj Mimarları Odası yukarıda sözünü ettiğim süreci başlatmış bulunmaktadır. Odamız yönetiminin, Bayındırlık Bakanlığı'nın uzmanlarıyla birlikte gerçekleştirdikleri *Strateji Geliştirme Toplantısı*'nda mesleki sorunlar ve çözüm önerileri tartışılmış ve Bakanlığa, “*Ulusal Plan Kademelerinde Peyzaj Planlama ve Peyzaj Tasarımı Projelerinin Yeri*” konusunda bir rapor hazırlanarak sunulmuştur. Bu çalışma Üniversitelerin Peyzaj Mimarlığı Bölümlerine de gönderilerek, mesleki tanınırlığımız için meslek örgütü, meslektaş ve akademisyen üçgeninin birlikte hareket etmelerinin önemine değinilmiştir. Odamızın ortaya koyduğu bu çalışmayı başlangıç olarak önemli bulduğumu ve ortaya konan plan kademelenmesi ile kavramsal terminolojinin doğru bir tanımlama ile ele alındığını belirtmek istiyorum. Oda yönetiminin de iznini alarak ortaya konan çalışmayı sizlerle paylaşmak ve tartışmak istiyorum.

Peyzaj Mimarı; *Peyzajı oluşturan doğal ve kültürel bileşenlerin ve çevrelerin koruma-kullanım dengesi gözetilerek; ekolojik veri tabanlı, ekonomik, estetik ve işlevsel ölçütlere uygun planlanması, tasarımı, onarımı, korunması, yönetim ve uygulaması konularında bilim ve sanat temelinde proje üreten kişidir.*

Peyzaj Planlama; *doğal ve kültürel süreçlerin ve kaynakların tanımladığı yaşam ortamlarının, koruma-kullanım dengesinin sağlanması ile kentsel, kırsal ve endüstriyel, turistik ve benzeri kullanımlarda var olan ve olası çevre sorunlarının giderilmesi ve önlenmesi temelinde, kamu ve toplum yararını gözeterek açık ve/veya yeşil alanların oluşturulmasında, koruma, onarım, yenileme, restorasyon ve yönetimi ile plan ve projelerin uygulanmasını içeren planlamadır.*

Avrupa Peyzaj Sözleşmesi ile taraf olduğumuz süreç içerisinde;

- **Ulusal Peyzaj Politikalarının** ivedilikle hazırlanması
- **Peyzaj Planlarının** planlama kademesine girmesi
- **Peyzaj kalitesi** hedeflerinin belirlenmesi
- **Peyzajların korunması**
- **Peyzajların yönetimi** konularında olukça geç kaldığımız bir gerçektir.

1999 yılında Avrupa Birliği Mekansal Gelişme Komitesi tarafından hazırlanan ve üye ülkelerce kabul edilen "Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi", ortak hedef ve politikaları içermekte olup daha alt ölçeklere inildiği zaman ise mekansal gelişim politikasının dengeli ve çok merkezli kentsel sistemler, yeni kent-kır ilişkileri önerdiği görülmektedir. Nüfusunun % 80'inin kentsel alanlarda yaşadığı Avrupa'da (ülkemizde % 65 nüfus kentlerde yaşamaktadır) kentsel yaşam kalitesi büyük önem taşımakta olup 2004 yılında "Kentsel Çevre Üzerine Tematik Bir Stratejiye Doğru" başlıklı raporda Avrupa kentlerinin yeniden canlandırılmasının önemine işaret edilmektedir. Avrupa Peyzaj Sözleşmesinin de temelini oluşturan bu yaklaşımlar ve kentsel ve kırsal alanlara yönelik bu politikalar, Türkiye gibi peyzaja dair bütüncül politikaları olmayan ülkeler için hayati önem taşımaktadır (Turan, 2007).

Gerek Avrupa Peyzaj Sözleşmesini imzalamak suretiyle taraf oluşumuz ve gerekse doğa koruma konularındaki Çerçeve Doğa Koruma Yasası hazırlığı ile Türkiye'deki plan kademelenmesinin yeniden tanımlanması süreci, Türkiye'de köklü arayışların ilk adımları olarak belki önemlidir. Ancak istenen ya da sorunu çözecek adımlar olmaktan hala uzak görünmektedir. Çözüm, Burcu Yiğit Turan (Turan, 2007) 'ın da ifade ettiği gibi, "**Peyzaj Yasası**" dır. Bu yasayla ancak, "**Peyzaj Planlama**" zorunlu hale gelecek, peyzaj mimarının ülke-bölge-kent ve mahalle ölçeklerinde yetki ve sorumlulukları yasal boyut kazanacaktır. Diğer yasalar da peyzaj planlama bütünselliği içinde yeniden yapılandırılabilir ve kurumsal-örgütsel yapılanma da yasanın ortaya koyduğu gereklilikler kapsamında yeniden şekillenebilirler.

Avrupa Birliği, Bölge Yönetimi üzerine kurulmuştur. Ülkemizdeki İdari yapılanma il bazında olup, Bölge Plan kademesinin uzun yıllar boyunca hayata geçirilememesinin temelinde, planların uygulamasını gerçekleştirecek Bölge/eyalet/kanton ve benzeri Yönetim Yapılanmasının bulunmaması yatmaktadır. Yukarıda tarifi verilen Peyzaj Planlama Boyutlarını, Almanya örneğine göre yorumlayacak olursak; Plan hiyerarşisi, Ülke Peyzaj Programından başlayarak Üst Ölçekli Peyzaj Planları ve Bölgesel peyzaj planlarını ve nihayet 1/10.000 ve 1 /5.000 ölçeklerde hazırlanan Peyzaj Planlarını gerektirmektedir. Birbirlerine

zincirleme olarak bağlanan bu plan dizini, Üst Ölçekli verilen Peyzaj Değerlerinin korunması ve yaşatılması yönünde tanımlanan felsefenin ve kararların daha alt ölçeklerdeki çalışmalara da aynı duyarlılıkla yansıtılmış olmasından ileri gelmektedir. O halde ülkemizdeki mevcut planlama hiyerarşisi ve kurgusu bu temel üzerine oturması durumunda ancak peyzaj planlamadan söz edilebilir. Aksi taktirde parçacıl boyutlarda yapılacak olan ve birbirleriyle bağlantılı olamayan planlar sonuçta aynı amaca hizmet etmekten de uzak olabilecektir. Asıl aşılması gereken, Ülkemiz Plan kademelenmesinin tamamen yeniden sorgulanarak ciddi bir değişikliğe gidilmesi yönünde çalışmaların yoğunlaştırılması olmalıdır. Aksi taktirde ideal bulduğumuz ve sorunları çözeceğine inandığımız plan yapılanmasını gerçekleştirebilmemiz temenniden öteye geçemeyecektir.

Ülkemizde uygulanmakta olan Plan kademelenmesini de dikkate alarak yeniden düzenlenmesini istediğimiz Plan Hiyerarşisinin (peyzaj boyutunu da kapsayacak bir şekilde) TMMOB Peyzaj Mimarları Odası'nın da önerileri doğrultusunda şu şekilde olması gerektiğini düşünmekteyiz;

1/ Ülke Kalkınma/Strateji Planı-Peyzaj Programı (1/500.000-1/200.000)

En yüksek Planlama ve Çevre Kurumu Başkanlığında (DPT, Bakanlıkların Planlama Kurumları, Üniversiteler, Meslek Odaları, Sivil Toplum Kuruluşları) oluşturulur.

2/ Üst Bölge Planı/Bölgesel Peyzaj Planı (1/100.000-1/50.000)

Kalkınma ve Doğa Koruma Kurumları

3/ Alt Bölge Planı/ Peyzaj Planı/ Yaşam Alanı (Habitat) Planlaması (Çevre Düzeni Planı yerine düşünülmekte) (1/25.000-1/10.000)

(Yerel Otoriteler-Belediye/Valilik, Kamu Kurum ve Kuruluşları, Doğa Koruma Yerel Birimleri) Ayrıca Kent Konseyi, Üniversiteler, Meslek Odaları, Sivil Toplum Kuruluşları, Yerel Halk, Bölgesel Kalkınma Ajansları, Planlama Şirketleri

4/ a) Nazım Planı (Master Plan) (1/5.000) ve Uygulama İmar Planı (1/1.000)

Yerel Yönetimler/Kamu Kurum ve Kuruluşları/ Kent Konseyi ve Koruma Kurumları (sivil-kamu)

b) Çevre Koruma Planı (Doğal Çevre/Yaşam Alanı (Habitat) Planlaması ve Tarihi Çevre Koruma Planı) 1/5.000 ölçeklerde hazırlanmalıdır)

Kent Konseyi ve Koruma Kurumları (sivil-kamu) ve Üniversiteler

Ayrıca bu başlıkta; **Ulaşım Ana Planı, Yeşil Sistem Ana Planı, Kültürel Değerler Ana Planı, Yerleşmeler Ana Planı, Altyapı Ana Planı** da 1/5.000 ve 1/1.000 ölçeklerde hazırlanmalıdır). Bunların dışında, Kentsel ölçekte hazırlanacak **Peyzaj Tasarım Projeleri**

ise 1/1.000'den 1/50'ye kadar yapısal ve bitkisel tasarım proje ölçeği ile ve 1/1'e kadar uzanan sistem detayları paftası olarak tanımlanır.

Bunların dışında Kamu Kurum ve Kuruluşları tarafından gerçekleştirilen ve özel Amaçlı Planlamalar olarak nitelendirdiğimiz Turizm Amaçlı Plan, Milli Park Uzun Devreli Gelişme Planları, Özel Çevre Planı, Koruma Amaçlı İmar Planı ve diğer planlar için yasal altlık Üst Bölge Planı/Bölgesel Peyzaj Planı ve Alt Bölge Planı/ Peyzaj Planı/ Yaşam Alanı (Habitat) Planlaması olacaktır.

Peyzaj Planlama çalışmaları ise aşağıdaki başlıklarla yürütülebilir; (Burada; TMMOB Peyzaj Mimarları Odası tarafından alt başlıkları verilen ve uzmanlık alanlarını da içinde barındıran ve henüz mesleğimizin planlama boyutunun tam olarak kavranamamış olmasından dolayı yeteri kadar bilinmeyen ya da eğitimimizin henüz bu temeller üzerine oturmadığı plan aşamaları bulunmaktadır. Bu durum, bizim geleceğe yönelik projeksiyonlarımızda bir handicap olarak algılanmamalı bilakis şimdiden plan aşamalarının netleştirilmesi ve çalışma alanlarımızın tanımlanması açısından oldukça gerekli bulmaktayım. Şayet Ülkemizin plan kademelenmesinde söz sahibi olmak istiyorsak şimdiden bu plan aşamalarına yönelik lejand terminolojisini ve çalışma basamaklarını net olarak tanımlamalı ve ortaya koymalıyız.

Peyzaj Plan Aşamaları ise; (TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, 2008)

1) *Peyzaj Envanteri*

2) *Peyzaj Analizi* /(Doğal-Kültürel ve Görsel Peyzaj Analizi)

3) *Ekolojik Sınıflama*-Peyzaj Sınıfları/Doğal vejetasyon potansiyeli ile iklim, toprak koşulları, morfolojik ve jeolojik yapı, su ilişkileri gibi nitelik ya da etmenler göz önünde bulundurulurularak saptanmalıdır.

(Mikro-klimatik alanlar, bakılar, morfolojik yapı)

4) *Peyzaj Diağnozu*/doğal peyzaj elemanları ile alan kullanımları arasındaki ilişkilerin ortaya konulması sağlanır. Bu aşamada farklı meslek disiplinleri ile birlikte çalışmak alınacak kararların doğruluğunu arttıracaktır.

5) *Planlama*/peyzaj analizi, ekolojik sınıflama ve peyzaj diağnozu aşamalarında saptanan esasların plana aktarılmasıdır.

6) *Koordinasyon*

7) *Uygulama*

Ülkemizde sürdürülmekte olan Çevre Düzeni, Nazım ve Uygulama İmar Planları gibi plan kademelerinde mesleğimizin gereği gibi temsil edilmemesi bir yana dar alanlara sıkışan park ve çocuk bahçeleri ile konut bahçelerine indirgenmiş olan mesleki etkinliğimiz, çalıştığı bu dar kapsamı aşmak zorundadır. Bu planların yanında Turizm planları, karayolu ve otoyol

güzergâhları ve ÇED Çalışmaları gibi bizi doğrudan ilgilendiren pek çok çalışma alanında da henüz varlığımızı kabul ettirebilmiş değiliz.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası bu noktada düşüncelerini şu cümlelerle ifade etmektedir;

Ülkesel kapsamdan yerel boyutlara değin, doğal değerlerin korunması ve geliştirilmesini ön planda tutan ekolojik planlama sisteminin karşılığı olan PEYZAJ PLANLARI, yasalarla istenen ve yapılması zorunlu biçimlere getirilmelidir.

Bu bağlamda “Ekolojik Eşikleri” belirleyici ve planlamaya ekolojik boyutu kazandırıcı meslek olan peyzaj mimarlığının görev ve yetkileri yasalarla güvence altına alınmalıdır.

SON SÖZ

Türkiye’de ve Dünya’da, Peyzaj Mimarları artık, tükenen, kirlenen ve çirkinleşen mekanlara **“Hayatın Doğal Temellerini Koruyan” PEYZAJ PLANLAMAYI** armağan etme çabası içindedir ve mesleğimizin insanlığa katkısı bu olacaktır.

Kaynaklar

- Günay, B., “Şehre biçim verme sanatı ya da düşüncede devrim”, Planlama Dergisi, TMMOB Şehir Plancıları Odası yayını, 2005/3, sayı:33, s.6-19, Ankara.
- Köseoğlu, M., Peyzaj Değerlendirme Yöntemleri, E.Ü.Z.F.Yayımları No.430, E.Ü.Z.F. Ofset Basımevi, 1982, Bornova.
- Aydemir, Ş., Planlama ve Planlama Türleri, Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı, Bölüm-2, s.33-40, İber Matbaacılık, 2004, Trabzon.
- Barış, E., 1992, Ankara Kenti’nde Hava Kirliliği Sorununun Günümüzde Peyzaj Mimarlığı Açısından Alınması Gerekli Önlemler, A.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Ankara.
- Tanyeli, U., 1992. “Çağdaş İzmir’in Mimarlık Serüveni/ Üç İzmir”, Yapı Kredi Yayınları, s.327-340, İstanbul.
- Aydemir, S.E., Planlama ve Planlamanın Evrimi, Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı, Bölüm-3, s.41-106, İber Matbaacılık, 2004, Trabzon.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), 2000. 8.Beş Yıllık Kalkınma Planı: Kırsal Kalkınma Özel ihtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- Yenigül, S.B. & Kuntay, O., Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Kırsal Alan Planlaması, 8.Dünya Şehircilik Günü 29.Kollokyumu, Planlamada Yeni Politikalar ve Stratejiler-Riskler ve Fırsatlar, s.37-43, 7-9 Kasım 2005, İstanbul.
- T.C.Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2008. Kırsal Alan Planlaması, Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü, Mattek Matbaacılık, 153 s., Ankara.
- Sancar, C., Ülkemizde İmar Kurumu ve Sorunları, Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı, s.429-448, Bölüm-16, İber Matbaacılık, 2004, Trabzon.
- T.C.Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 2001. 3194 sayılı İmar Kanunu ve İlgili Yönetmelikler-2001, Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü, Yayın No.108, 2005, Ankara.
- T.C.Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Planlama ve İmar Kanunu Tasarı Taslağı, Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü, 45 s., 2005, Ankara.
- Ekinci, O., “Belediyelerde Karşı Devrim”, Cumhuriyet, 6-9 Nisan 1998.
- Demirel, Ö., Doğa Koruma ve Milli Parklar, KTÜ Rektörlüğü, Genel Yayın NO.219, Fakülte Yayın No.37, KTÜ Matbaası, 424 s., 2005, Trabzon.
- Yücel, M., Ülkemizdeki Yasal Düzenlemelerin Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi, Peyzaj Mimarlığı 2.Kongresi, Ülkemizde Peyzaj Mimarlığında

1954-2004 Yılı, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, 25-27 Kasım 2004, s.151-159, Ankara.

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, 2008. T.C.Bayındırlık Bakanlığı Strateji Geliştirme Toplantısı Notları-Bayındırlık Bakanlığı Dosyası-Ek 1, Ankara.

Turan, B.Y., Avrupa Birliği ve Türkiye’de Peyzaj Planlama Mekanizmasının Yapılandırılması, TMMOB Peyzaj Mimarları Odası, Peyzaj Mimarlığı Dergisi, 2007/1-2, s.44-47, Ankara.

Sılaydın, B.M., Ekolojik Dengenin Korunmasını Hedefleyen Yeni Bir Şehir Planlama Süreci Önerisi, 3.Bin Yılda Peyzaj Mimarlığı Kongresi, Bildiriler Kitabı, 22-25 Kasım 2007, s.154-160, Antalya.

Tuncer, M., AB’ye GİRSEK DE Girmesek de..., Bölüm: Kent ve Çevre, Ankaramagazine Dergisi, Nisan 2006.

Tekeli, İ., Türkiye’deki Fiziki Planlama Olayına Genel Bir Bakış, Koruma Semineri, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, 21-23 Haziran 1984, Ankara.

“SON YILLARDAKİ PEYZAJ MİMARLIğI MESLEKİ HAKLAR VE GELİŞMELER”

Dr.Ayőegöl ORUÇKAPTAN

Peyzaj Mimarlar Odası BaŐkanı, Ankara